

KLIMA-, ENERGI- OG BYGNINGSMINISTERIET

NOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

RESUME

Notat til Folketinget om forslag fra EU-kommissionen om forordning, der implementerer direktiv 2009/125/EF med hensyn til at fastlægge ecodesignkrav for retningsbestemte lyskilder og LED, derunder integrerede armaturer

KOM nr. (foreligger ikke), af juni 2012

1. Resumé

Kommissionen har den 22. juni 2012 fremsendt et udkast til forslag til forordning om retningsbestemte lyskilder og LED, herunder integrerede armaturer. Forslaget er et led i udmøntningen af ecodesigndirektivet, som er et rammedirektiv, der har til formål at reducere energiforbruget for energirelaterede produkter.

Forslaget forventes sat til afstemning d. 13. juli 2012 i en komité efter forskriftsproceduren med kontrol. Forslaget stiller krav til effektiviteten af retningsbestemte lyskilder, lysdioder (retningsbestemte og ikke retningsbestemte) samt tilhørende udstyr. Derudover stilles informationskrav samt krav til lyskildernes kvalitet og brugsegenskaber.

Forslaget skønnes at have positive klimamæssige konsekvenser for Danmark, og forventes i EU som helhed at have væsentlige positive konsekvenser som følge af et lavere energiforbrug i brugsfasen af de berørte produkter.

Forslaget skønnes ikke at påvirke niveauet for miljøbeskyttelse nævneværdigt, udover et lavere energiforbrug.

Forslaget vurderes ikke at berøre statsfinanserne, det vurderes at have en lille positiv effekt på samfundsøkonomien på grund af mindre energiforbrug i brugsfasen og forventes ikke at udgøre en væsentlig ekstra byrde for erhvervslivet. Regeringen er generelt positiv overfor Kommissionens forslag og agter derfor at stemme for forslaget, men vil arbejde for enkelte stramninger på især farvegengivelse, målemetoder og indfasning af til energieffektivisering.

2. Baggrund

EU-Kommissionen har den 22. juni 2012 fremsendt et udkast til forslag til forordning om krav til retningsbestemte lyskilder, lysdioder (retningsbestemte og ikke retningsbestemte) samt tilhørende udstyr, for produkter som markedsføres for første gang på det indre marked. Forordningen stiller krav til produkternes relative energieffektivitet, kvalitet og brugsegenskabsamt informationskrav om produkterne.

Supplerende denne forordning vil Kommissionen fremsætte et forslag til delegeret retsakt for energimærkning af retningsbestemte lyskilder og lysdioder (retningsbestemte og ikke retningsbestemte). Der bliver udarbejdet et særskilt grund- og rammenotat for den delegerede forordning om energimærkning.

Forordningen har hjemmel i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/125/EF af 21. oktober 2009 om rammerne for fastlæggelse af krav til miljøvenligt design af energirelaterede produkter (ecodesigndirektivet) specielt artikel 15. Ecodesigndirektivet er baseret på Traktatens artikel 95 (indre marked). Forordningen er et led i rækken af gennemførelsesforanstaltninger under codesigndirektivet.

Forslaget behandles i en komité efter forskriftsproceduren med kontrol jf. bestemmelserne i artikel 5a stk. 1-4 og art. 7 i afgørelse 1999/468/EF.

Forslaget forventes at blive sat til afstemning d. 13. juli 2012.

3. Formål og indhold

Forslaget har til formål at begrænse energiforbruget ved at sætte minimumskrav til energieffektiviteten for retningsbestemte lyskilder og til lysdioder (LED, retningsbestemte såvel som ikke-retningsbestemte) samt relateret udstyr.

Forordningen opdeler lyskilderne i følgende fire kategorier:

- Glødepærer/halogenpærer til netspænding.
- Andre glødepærer/halogenpærer.
- Højtryksdamplamper, fx natriumdamplamper og metalhalogendamplamper til vejbelysning.
- Andre lyskilder, dvs. LED og kompakte lysstofrør.

Det er planen i 2016 at udfase alle produkter med ringere energiklasser end B i den planlagte energimærkning. De mindst energiineffektive halogenlamper vil således forblive på markedet.

Desuden stiller forordningen krav til brugsegenskaberne af LED-lyskilderne, uanset om de er retningsbestemte eller ej. Det betyder, at forbrugere fremover er sikret en minimumskvalitet med hensyn til egenskaber som opstartstid, levetid og farvegengivelse af lyset.

Udover krav til lyskilder er der i forordningerne også krav til det elektriske udstyr, som bruges sammen med lyskilderne. Belysningsarmaturers elektriske udstyr som drivere og styreapparater er også omfattet af codesignkravene.

I forordningen introduceres begrebet "den brugbare lysstrøm". Det er den del af lyskildens lysstrøm, som ligger inden for en kegle med en topvinkel på 90° eller 120°, afhængig af om lampen er egnet til spotbelysning eller ej. Kravene til energieffektivitet relaterer sig udelukkende til "den brugbare lysstrøm".

Kravene forventes foreslået indført i tre trin med ikrafttrædelse hhv. september 2013, 2014 og 2016.

Der er lagt op til en relativt hurtig revision af forordningen i 2015 for at tage højde for den hurtige udvikling af LED-lys og for at sikre, at udviklingen for LED-lyskilder som forventet betyder, at der ikke bliver problemer med fase 3.

Trin 1, 1. september 2013

Krav til energieffektivitet

Glødepærer/halogenpærer: Til netspænding med større lysstrøm end 450 lumen omfattes af minimumskrav til energieffektivitetsindekset (EEI) på 1,75; svarende til D-klassen i den forventede energimærkning.

Andre glødepærer/halogenpærer:

- Lyskilder med mindre lysstrøm end 450 lumen: Minimumskrav til energieffektivitetsindeks (EEI) på 1,20 - svarende til C-klassen.
- Lyskilder med større lysstrøm end 450 lumen: Minimumskrav til energieffektivitetsindeks (EEI) er 0,95 - svarende til B-klassen.

Højtryksdamplamper: Minimum energieffektivitetsindeks (EEI) 0,5 - svarende til A-klassen.

Andre lyskilder: Minimum energieffektivitetsindeks (EEI) 0,5 - svarende til A-klassen.

Krav til retrofit (udskiftnings) LED-rør som kun må påstås at være erstatning for lysstofrør hvis:

- lysstyrken i alle retninger afviger højst 25 % fra lysstofrørets lysstyrke
- lysstrømmen er mindst lige så høj som lysstofrørets
- effekten samtidig ikke er højere end lysrørets

Andre funktions- og informationskrav

Derudover stilles krav til lyskilders levetid, at lyskilden ikke taber mærkbar lysstyrke, antal tænd-sluk-cykler før der kommer fejl, opstartstid, opvarmningstid, fejlrate af nye lyskilder samt power factor ("belastning" af elnet) og lyskvalitet.

I forhold til lyskvaliteten skal der være en Ra-værdi på minimum 80 (65 for industri- og udebelysning). For LED-lyskilders vedkommende stilles desuden krav til en ensartet farvefordeling (colour consistency).

Trin 2, 1. september 2014

Krav til energieffektivitet

Glødepærer/halogenpærer til netspænding: Alle lysstrømme omfattes af minimumskravet til EEI på 1,75 - svarende til D-klassen.

Andre glødepærer/halogenpærer: Alle lyskilder i kategorien omfattes af minimumskravet til EEI på 0,95 - svarende til B-klassen.

Højtryksdamplamper: Minimum EEI 0,5 - svarende til A-klassen.

Andre lyskilder: Minimum EEI 0,5 - svarende til A-klassen.

I trin to stilles desuden krav til tab i styringselektronik, som ikke må overstige 1,0 W og at en evt. transformers effektivitet i armaturer skal være mindst 0,91 ved 100 % belastning.

Trin 3, 1. september 2016

Krav til energieffektivitet

Glødepærer/halogenpærer til netspænding: Alle lysstrømme omfattes af minimumskrav til energieffektivitetsindekset (EEI) på 0,95;svarende til B-mærkning. Kravet træder kun i kraft, hvis der er lyskilder tilgængelige for forbrugerne.

Andre glødepærer/halogenpærer: Alle lyskilder i kategorien omfattes af minimumskrav til energieffektivitetsindeks (EEI) på 0,95,svarende til B-mærkning.

Højtryksdamplamper: Minimum EEI på 0,36, dvs. kun de bedste af dagens højtryksdamplamper.

Andre lyskilder: Minimum EEI på 0,2, dvs. A+-mærkning, som kun de bedste LED-lyskilder i dag overholder.

I trin to stilles desuden krav til tab i styringselektronik, som ikke må overstige 0,5 W samt standby-tab på max. 0,5 W.

Andre funktionskrav og informationskrav

De i trin 1 nævnte ”andre funktionskrav” skærpes for kompakte flourescense-pærer.

Ved beregning af energieffektivitetsindekset (EEI) korrigeres for om lyskilderne skal have eksternt strømforbrugende udstyr for at fungere, fx forkoblinger til flourescense-lyskilder. Ligeledes gives en bonus, hvis flourescense-lyskilder har særligt høj lyskvalitet.

Produktinformationskrav

Ud over kravene til effektivitet og lyskvalitet stilles krav til informationen om produkterne, dels informationer tilgængelig på emballagen for forbrugere, dels informationer i teknisk materiale. Blandt andet skal angives om lyskilden kan dæmpes, hvilket mange forbrugere har problemer med.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Parlamentet vil i overensstemmelse med den valgte komité-procedure udtale sig, efter at komitéen har stemt om forslaget.

5. Nærhedsprincippet

Forslaget til forordning er et led i at udfylde ecodesigndirektivet og stiller krav til den type af produkter, der er omfattet af udkastets definition.

Hvis de enkelte medlemslande fastsætter nationale krav til de pågældende produkter, vil der være risiko for forskelligartede nationale bestemmelser og procedurer, som ikke stemmer overens på tværs af landegrænserne i EU. Dette vil resultere i barrierer for varernes fri bevægelighed inden for Fællesskabet og unødige omkostninger for erhvervslivet. Sådanne regler må derfor have det samme indhold i Fællesskabet. I overensstemmelse med nærhedsprincippet bør tiltag inden for området derfor gennemføres på fællesskabsniveau.

6. Gældende dansk ret og forslagets konsekvenser herfor

Hidtil har lyskilders energieffektivitet været omfattet af følgende lovgivning om ecodesign samt energimærkning.

Almindelige ikke-retningsbestemte lyskilder til boligbelysning har hidtil været og er fortsat omfattet af ecodesign og energimærkning i henhold til EU Direktiv 98/11/EF, samt ecodesign i henhold til EU-forordning 244/2009. I mærkningsordningen opnår kompaktlysstofrør (elsparepærer) normalt energiklasse A. Energimærkningen har gjort det nemt for forbrugere at vælge den mest energibesparende almindelige lyskilde, men mærkning har manglet for en del lyskilder, som de retningsbestemte lyskilder og al LED-belysning.

Glødepæren er snart fuldstændig udfaset som følge af ecodesign forordning 244/2009. Forordningen kræver at matte lyskilder opfylder effektivitetskrav som energimærke A, hvilket i dag opfyldes af A-pærer (elsparepærer) og LED.

Frem til 2016 skal klare lyskilder opfylde energiklasse C, hvilket opfyldes af halogenlamper. Fra 2016 skal klare lyskilder med visse undtagelser opfylde energiklasse B, hvilket kun opfyldes af de mest effektive halogenlamper med infrarød coating samt enten indbygget lav-voltstransformer eller ekstern transformer.

Sideløbende har forordning 245/2009 været årsag til, at meget vejbelysning med kviksølv-lamper enten allerede er udskiftet eller påtænkes udskiftet til mere effektiv belysning. Forstudierne til forordningerne giver forventning om anseelige energibesparelser, mindre miljøbelastninger med bibeholdt lyskvalitet.

Forslaget til forordning for ecodesign vil, hvis den vedtages i ovennævnte komité, samt af Rådet og Europa-Parlamentet, være direkte gældende i Danmark og skal ikke implementeres i dansk lovgivning.

7. Konsekvenser

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Forslaget vil på statsligt niveau medføre omkostninger til markedsovervågning og -kontrol mv. Omkostningerne dækkes inden for Klima-, Energi- og Bygningsministeriets bevillingsmæssige rammer.

Forslaget medfører ikke administrative eller økonomiske omkostninger for regioner og kommuner.

Omkostninger ved markedstilsyn forventes at stige, fordi der er flere produktgrupper end tidligere. Måling af parameteren "brugbar lysstrøm" for retningsbestemte lyskilder er desuden mere vanskelig end de målinger, der er behov for i forbindelse med forordning 244 og 245.

Administrative konsekvenser for erhvervslivet

Producenter af produkter, der er omfattet af dette forslag, skal dokumentere, at deres produkter overholder forslagens bestemmelser. Dette vurderes imidlertid ikke at udgøre en væsentlig ekstra byrde i forhold til de dokumentations- og informationskrav, producenter af elektrisk og elektronisk udstyr allerede er omfattet af, eller i forhold til de dokumentationskrav, der er i forhold til gældende energimærkningsdirektiv, som andre lyskilder er omfattet af.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Som følge af en mindre reduktion af det samlede danske energiforbrug skønnes forslaget at have positive samfundsøkonomiske konsekvenser, omend et reduceret energiforbrug også vil medføre et isoleret afgiftstab for staten. Eventuelle prisstigninger på produkterne, som følger af producenternes meromkostninger til udvikling og produktion af produkter med lavere elforbrug, vil, ifølge de analyser EU-Kommissionen har ladet gennemføre i forarbejderne for ecodesignkrav til disse grupper af lyskilder, være mindre end de besparelser, der følger af et lavere energiforbrug i produkternes brugsfase.

Konsekvenser for miljø og beskyttelsesniveau

Forslaget stiller krav om energieffektivitet for lyskilder, hvilket reducerer EU's el-forbrug og dermed også klimapåvirkningen. Kommissionen vurderer, at disse krav til miljøvenligt design og en eventuel energimærkningsordning for disse lyskilder til sammen vil føre til en reduktion på 25 TWh i 2020 ($25 * 10^{12}$ watt-timer pr. år). Denne el-besparelse forventes at medføre en årlig reduktion af CO₂-udledninger i EU på ca. 9,5 Mt (millioner ton) og besparelser til energiudgifter på 3,8 milliarder euro. Besparelsen er tæt på Irlands samlede energiforbrug. Udover besparelser på EU-plan forventer Kommissionen, at kravene vil have afsmittende virkning og medføre energi- og CO₂-besparelser i lande uden for EU.

Forslaget vurderes at have en tilsvarende positiv effekt på miljøet og beskyttelsesniveauet i Danmark.

8. Høring

Energistyrelsen har både i 2011 og 2012 (d. 22. juni) afholdt offentlige møder for alle interesserede, hvor der har været en teknisk gennemgang af daværende udkast til forslaget. Deltagerne udtrykte tilfredshed med, at der fastsættes ecodesignkrav til lyskilder, dog var der nogen usikkerhed om, hvordan integrerede LED-armaturer testes og deklareres, og nogle (armaturfabrikanter) ønskede krav til tilgængelig information om LED-lyskilders temperaturstabilitet og målepunkter til måling af dette.

Forslaget har været sendt i høring i EU-Specialudvalget for Klima- og Energipolitik med frist for bemærkninger 2. juli 2012.

OVE anbefaler en energimærkning af reflektorer/armaturer til LED-lyskilder. Desuden anbefales, at oplysninger om lyskilder sendes til de nationale regulatorer, som kan offentliggøre dem, så forbrugere og indkøbere kan sammenligne dem.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det vurderes, at der er generel opbakning til de krav, som Kommissionen foreslår. Men at en del lande lige som Danmark finder, at specielt kravene til farvegengivelse bør strammes.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen er generelt positiv overfor Kommissionens forslag til krav til retningsbestemte lyskilder, LED-lyskilder og tilhørende udstyr. Regeringen agter derfor at stemme for forslaget.

Regeringen mener, at hastigheden af indfasningen er passende hurtig, men at kravene til lyskildernes tab af lysstyrke efter længere tids brug skærpes, specielt for LED-lyskilder.

Vedrørende måleprocedurer ved markedstilsyn er danske forslag til præcisering og effektivisering for en række parametre blevet optaget i ecodesignforordningen næsten uden ændringer, ligesom en del af tolerancerne er skærpet. Dette giver større sikkerhed for korrekt og effektivt markedstilsyn.

Danmark har ligeledes arbejdet for, at kravet til den såkaldte power factor, et mål for elektrisk udstyrs påvirkning af elnettet, sættes til enten 0,5 eller 0,9 mod oprindeligt foreslået 0,7 og dette er også lykkedes. Ved et krav på 0,5 opnås at stort set alle dagens lyskilder kan klare dette uden ekstra fordyrende styringselektronik, og svenske undersøgelser viser, at det ikke er sandsynligt, at der opstår problemer i elnettet pga. en powerfactor på 0,5 til lyskilder. Et krav på 0,7 vil have minimal virkning, men betyde ekstra udgifter alligevel. Et krav på 0,9 giver stor sikkerhed for, at der ikke opstår negativ påvirkning af elnettet, men vil også påføre ekstra elektronik i lyskilderne.

Regeringen mener, at omkostninger til markedstilsyner øget unødvendigt på grund af kravet til måling af ”brugbar lysstrøm”. Danmark har gentagne gange ytret kritik af at anvende denne parameter, som med erfaring fra USA og Australien kunne erstattes af en måling af den totale lysstrøm.

Endelig har Danmark arbejdet for, at kravene strammes til farvegengivelse, derunder at lyskilderne skal gengive de mættede røde farver korrekt. Dette er vigtigt for forbrugernes oplevelse af de nye energieffektive lyskilder og lyskildernes langsigtede ry.

Spørgsmålet om energimærkning har været drøftet mellem Kommissionen, industrien, forbrugerne og medlemslandene, men det har ikke været muligt at opnå konsensus om en mærkning, som parterne fandt entydig.

12. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Forslaget har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.